

DOI:

УДК 159.992.7

Євген Собо́ль,
завідувач кафедри державно-правових
дисциплін та адміністративного права,
доктор юридичних наук, професор
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0804-8354>

СУЧАСНИЙ АНАЛІЗ СУДОВИХ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВЧИНЕННЯМ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Здійснено розгляд та аналіз шести судових справ, пов'язаних із вчиненням булінгу (цькування) учасниками освітнього процесу в Україні. Зазначено, що такий аналіз судових справ здійснюється з метою подальшого формування конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності заходів, які спрямовані на мінімізацію такого соціально негативного явища, як булінг. Вказано, що на сьогодні судові справи характеризуються відсутністю єдиного підходу до вирішення типових (тобто таких, в яких склад адміністративного правопорушення є однаковим або подібним) справ. Зазначено, що це обумовлено тим, що вказана категорія булінгу, а також юридична відповідальність за його вчинення є доволі новим явищем для сучасної юриспруденції, що й безпосередньо визначає складність винесення уніфікованих постанов. Підкреслено, що відсутність чіткого розуміння сутнісної складової категорії «булінг» та її характерних ознак на практиці ускладнює процеси ідентифікації булінгу не лише під час судового розгляду справи, а й також на етапі складання протоколів про адміністративне правопорушення. Зроблено висновок, що в Україні необхідно здійснювати комплексний підхід до категорії булінгу не лише теоретиками-науковцями, а також суддями, працівниками органів Національної поліції та іншими уповноваженими особами, адже наслідками вчинення булінгу, як показує судова практика, можуть бути пригнічений стан, небажання відвідувати заклад освіти, необхідність психологічної допомоги тощо, що негативно впливає на подальшу соціалізацію особи, яка стала жертвою булінгу. Акцентовано увагу на тому, що дослідження питань, пов'язаних з адміністративно-правовим механізмом запобігання цьому негативному явищу, є перспективним напрямком наукових пошуків.

Ключові слова: булінг, протидія булінгу, судові рішення, постанови, освітній процес, адміністративно-правове регулювання.

Sobol Ye.

Modern analysis of litigation related to bullying (bullying) by participants in the educational process in Ukraine

The article considers and analyzes six lawsuits related to bullying (harassment) by participants in the educational process in Ukraine. It is noted that this analysis of court cases is carried out in order to further form specific proposals to improve the effectiveness of measures aimed at minimizing such a socially negative phenomenon as bullying. It is indicated that today court cases are characterized by the lack of a unified approach to resolving typical (ie those in which the composition of an administrative offense is the same or quite similar) cases. It is noted that this is due to the fact that this category of bullying, as well as legal responsibility for its commission is a fairly new phenomenon for modern jurisprudence, which directly determines the difficulty of making unified decisions. It is emphasized that the lack of a clear understanding of the essential component of the category «bullying» and its characteristics in practice complicates the process of identification of bullying not only during the trial, but also at the stage of drawing up reports on administrative offenses. It is concluded that in Ukraine it is necessary to take a comprehensive approach to the category of bullying not only theorists, scientists, but also judges, employees of the National Police and other officials, because the consequences of bullying, as case law shows, may be depressed, reluctance to visit educational institution, the need for psychological assistance, etc., which negatively affects the further socialization of the person who became a victim of bullying. Emphasis is placed on the fact that the study of issues related to the administrative and legal mechanism for preventing this negative phenomenon is a promising area of research.

Keywords: bullying, anti-bullying, court decisions, resolutions, educational process, administrative and legal

© Євген Собо́ль, 2020

regulation.

Постановка проблеми. Із моменту закріплення на законодавчому рівні адміністративної відповідальності за вчинення булінгу учасниками освітнього процесу, судові органи активно почали розглядати відповідні справи та виносити щодо них рішення. Наявність означених справ вказує на актуальність у сучасній правовій науці дослідження проблематики булінгу, а також відповідних адміністративно-правових механізмів його запобігання та протидії. Особливої уваги потребує аналіз цих справ з метою подальшого формування конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності заходів, які спрямовані на мінімізацію такого соціально негативного явища, як булінг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням явища булінгу (цькування) займалися такі вітчизняні науковці, як Т. Алексеєнко, О. Барліт, А. Губко, О. Корміло, А. Король, Л. Лушпай, А. Поляничко, С. Полярш, Н. Прібиткова та інші. Проте їхні наукові напрацювання є загальнотеоретичними та пов'язані з понятійно-категоріальним апаратом. Перш за все, це обумовлено тим, що більшість із названих вчених досліджували вказану тематику ще до легітимного закріплення на законодавчому рівні юридичної відповідальності за вчинення булінгу. Саме тому практична складова означеного питання потребує належного аналізу, що й обумовлює актуальність дослідження.

Мета статті – розглянути судові справи, пов'язані із вчиненням булінгу, тобто здійснити аналіз булінгу не лише з теоретичної, а й із практичної точки зору та визначити доцільність запровадження адміністративної відповідальності за здійснення булінгу (цькування) в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. 19.01.2019 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII, яким було закріплено адміністративну відповідальність за здійснення булінгу, а також визначено поняття булінгу, його ознаки та права й обов'язки відповідальних осіб у разі прояву дій, які можна ідентифікувати як булінг. Тобто з означеного періоду органи Національної поліції уповноважені складати протоколи про вчинення адміністративного правопорушення за статтею 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу» Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (далі – КУпАП), а судові органи наділені правом розглядати відповідні справи й виносити судові рішення у формі ухвал або постанов.

Щодо вказаних форм, то необхідно зазначити, що ухвала суду є письмовим або усним судовим рішенням, яким вирішуються питання, що пов'язані з процедурами розгляду справ, а постанова – це письмове судове рішення, в якому справа вирішується по суті. Названі постанови судових органів України, зокрема ті, які стосуються булінгу, виступають безпосереднім предметом нашого дослідження, тому вважаємо за доцільне здійснити їхній детальний аналіз.

Так, Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 16.07.2019 (справа №607/14713/19) визначає наступну фабулу справи, яка впливає із протоколу про адміністративне правопорушення серії ГР № 278348 від 04.06.2019 р. Зокрема, класний керівник шостого класу не повідомила уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу (учня) однокласниками протягом двох років. Згідно з протоколом № 278348, класного керівника має бути притягнуто до юридичної відповідальності за ч. 5 ст. 173-4 КУпАП.

У судовому засіданні класний керівник свою вину у вчиненні цього правопорушення не визнала та пояснила, що вона не вчиняла адміністративного правопорушення, оскільки факт булінгу учасника освітнього процесу вказаним учнем зафіксований не був, відповідно і не було підстав для повідомлення з цього приводу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України. За її словами, був конфлікт між дітьми, який було вирішено в результаті проведених заходів із дітьми та батьками. Класний керівник подала письмове заперечення, в якому стверджувала про невстановлення факту булінгу та, відповідно, відсутності підстав для визначення ситуації, що склалася, як цькування, за відсутності його ознак та об'єктивної сторони вказаного правопорушення. Просила провадження в адміністративній справі закрити за відсутністю в її діях складу адміністративного правопорушення.

До суду також було надано колективне звернення батьків шостого класу, згідно з яким вони зазначають про наявність суперечки між дітьми. Проте за допомогою батьків, що втрутилися та вчасно відреагували, вказаний конфлікт було вичерпано. Відповідно до вищевказаного звернення, класний керівник належно реагувала та повідомила керівництво навчального закладу про конфлікт. У ході бесіди з учасниками конфлікту діти визнали вину в неналежній поведінці та примирилися, у зв'язку з чим батьки наголошують

на закритті провадження у справі. Окрім того, низка свідків виступили в судовому засіданні та наголошували на професіоналізмі та сумлінному ставленні до своєї роботи класним керівником.

Таким чином, оцінюючи зібрані по справі докази в повній сукупності та оглянувши матеріали справи, суд постановив: справу про притягнення класного керівника до адміністративної відповідальності за ч. 5 ст. 173-4 КУпАП. провадженням закрити у зв'язку з відсутністю в її діях складу адміністративного правопорушення [1].

Отже, враховуючи викладене, а також деталі розглянутої Постанови, яка розміщена в Єдиному державному реєстрі судових рішень [2], можна стверджувати, що у вищевказаному випадку був конфлікт, який не може бути ідентифікований як булінг. Насамперед це обумовлено відсутністю в діях учнів типових ознак булінгу, до яких належать: 1) систематичність (повторюваність) діяння; 2) наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності); 3) дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та / або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та / або спричинення соціальної ізоляції потерпілого [3].

Звернемось до наступного судового рішення. Так, Постанова Жовтневого районного суду Миколаївської області 06.03.2020 р. (справа №477/49/20) визначає, що згідно із протоколом про адміністративне правопорушення від 17.12.2019 р. серії АПР18 №246066, директор Первомайської загальноосвітньої школи I-III ступенів Вітовської районної ради Миколаївської області 17.12.2019 р. близько 09.15 години, перебуваючи на своєму робочому місці, своєчасно не повідомила органам поліції про випадок булінгу (цькування) учасника освітнього процесу, чим вчинила правопорушення, передбачене ч. 5 статті 173-4 КУпАП.

Зокрема, із матеріалів справи випливає, що Наказом директора Первомайської загальноосвітньої школи I-III ступенів Вітовської районної ради Миколаївської області від 17.12.2019 р. №282 на підставі звернення матері учня шостого класу щодо ситуації, яка склалася між іншими школярами та її сином, створено комісію з розгляду випадку булінгу відповідно до методичних рекомендацій Міністерства освіти та науки України «Про порядок реагування про доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)». Відповідно до порядку реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальності осіб, причетних до булінгу (цькування), якщо випадок був одноразовим, конфлікт вирішують у межах закладу освіти учасники освітнього процесу.

Згідно із протоколом засідання комісії щодо виявлення ознак булінгу в Первомайській загальноосвітній школі I-III ступенів Вітовської районної ради Миколаївської області від 20.12.2019 р. ухвалено, що випадок, який стався 17.12.2019 р., не визнано як такий, що має ознаки булінгу.

Таким чином, у директора не було підстав повідомляти до підрозділів органу Національної поліції України про випадок булінгу (цькування) учасника освітнього процесу через відсутність такої події. У зв'язку з цим суд постановив провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо директора у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 5 статті 173-4 КУпАП, закрити через відсутність події і складу цього адміністративного правопорушення [4].

Схожа фабула справи визначена й Постановою Цюрупинського районного суду Херсонської області від 02.03.2020 р. (справа № 664/3705/19). Так, відповідно до протоколу про адміністративне правопорушення від 18.12.2019 р. (серія АПР 18 192453) особа, яка обіймає посаду директора Костогризівської ЗОШ I-III ст., вчинила адміністративне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 173-4 КУпАП шляхом неповідомлення територіального органу Національної поліції щодо отримання заяви осіб про випадок булінгу (цькування) щодо їхньої доньки.

У такому випадку суд також постановив, що провадження по справі про притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка обіймає посаду директора, за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 173-4 КУпАП, закрити в зв'язку з відсутністю складу зазначеного адміністративного правопорушення в її діях [5]. Тобто, суд також оцінив такий випадок або сварку.

Відмінною від наведених судових рішень є Постанова Бучацького районного суду Тернопільської області 26.11.2019 р. (справа № 595/2070/19), згідно з якою 26.09.2019 р. завідувач Малозаліщицької ЗОШ I ст. не вжила заходів щодо припинення булінгу щодо малолітньої учениці 2 класу та не повідомила уповноважені підрозділи органів Національної поліції України про факт булінгу в навчальному закладі, в якому вона є керівником, чим вчинила адміністративне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 173-4 КУпАП. Завідувач у судовому засіданні вину у вчиненні правопорушення заперечила, пояснивши суду це тим, що їй було не відомо про факти булінгу.

Згідно з викладеними обставинами, вина завідувача в скоєнні правопорушення підтвердилася даними, що містяться в протоколі про адміністративне правопорушення серії АПР18 № 097480 від 18.10.2019

р., а також письмовими поясненнями свідків. Крім того, вина завідуюча підтверджується письмовими поясненнями бабусі потерпілої дитини, з яких вбачається, що щодо її онуки систематично вчинялися випадки булінгу, про що вона повідомляла класного керівника та завідувача школи, однак не було вжито жодних заходів для його припинення. В зв'язку з цим вона була змушена перевести дитину до іншої школи.

Зазначимо, що твердження завідувача про те, що їй не було відомо про випадок булінгу суд оцінив критично, оскільки спростовується показами свідка та іншими матеріалами справи.

За таких обставин суд вважає, що в діях завідувача містяться ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 173-4 КУпАП, а саме – неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу. У зв'язку з цим суд постановив визнати винною завідувача Малоозаліщицької ЗОШ І ст. в скоєнні правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 173-4 КУпАП та накласти на неї адміністративне стягнення у виді штрафу в розмірі 75 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 1275 (одну тисячу двісті сімдесят п'ять) грн. [6]. З огляду на вказану судову справу можна зазначити, що судові органи досить критично налаштовані щодо осіб, які є відповідальними за освітній процес, що вбачається доцільним та обґрунтованим. Зокрема, це впливає із факторів, пов'язаних із соціалізацією учасників освітнього процесу (учнів), а також з їхнім психологічним та фізичним здоров'ям (в контексті дослідження наслідків булінгу).

Нетиповою є судова справа про вчинення булінгу малолітньою особою щодо свого вчителя. Так, Постанова Збарзького районного суду Тернопільської області від 13.02.2020 р. (справа № 598/2106/19) регламентує, що відповідно до протоколу про адміністративне правопорушення серії АПР18 №483122 від 08.11.2019 р. малолітній учень, який навчається в другому класі, протягом вересня – жовтня 2019 р. систематично вчиняв булінг (цькування) щодо вчителя, тобто психологічне насильство, а саме – висловлював словесні образи, показував непристойні жести під час навчального процесу, внаслідок чого могла бути заподіяна шкода психічному здоров'ю останньої. У зв'язку з цим адміністративну відповідальність за скоєне малолітнім учнем несе його мати.

У судовому засіданні матір учня свою вину у вчиненні правопорушення не визнала і пояснила, що дійсно її малолітній син у період по листопад 2019 р. навчався в другому класі. Однак вона не визнає того, що він вчиняв булінг, а саме – дії з психологічного цькування своєї вчительки, оскільки є малолітньою особою і не може вчиняти дії, які свідчили б саме про усвідомлене систематичне психологічне цькування педагога. За словами матері, дії її сина, а саме – епізодичне невідкорення вимогам вчителя під час навчального процесу, свідчать про його реакцію на упереджене ставлення останньої до нього та неспроможність цього вчителя як педагога контролювати освітній процес у класі.

З матеріалів справи та письмових доказів, а саме – письмових пояснень свідків, вбачається, що дійсно в період з вересня по жовтень 2019 р. під час освітнього процесу малолітній учень неодноразово порушував правила поведінки, займався сторонніми справами, не реагував на зауваження як потерпілого вчителя, так й інших вчителів. З письмового пояснення практикуючого психолога вбачається, що така поведінка малолітнього учня другого класу вказує на те, що його адаптація до навчального процесу, його соціалізація проходить доволі важко.

Матеріали справи не містять належних та допустимих доказів, які свідчили би про системність цькування або знущання малолітнього учня над вчителем, яке визначається поняттям «булінг». Саму тому за відсутності факту вчинення саме малолітнім учнем булінгу (цькування), притягнення його матері до адміністративної відповідальності за таке правопорушення виключається [7].

Зазначена судова справа може стати предметом дискусій з приводу таких питань: по-перше, чи дійсно особа, яка навчається в другому класі, не може усвідомлювати вчинення своїх дій; по-друге, з матеріалів справи вбачається, що учень вчиняв образливі дії щодо вчителя з вересня по жовтень, однак в резолютивній частині постанови було наголошено на відсутності такої ознаки булінгу як систематичність, у зв'язку з чим виникає питання: який період часу необхідно вчиняти дії, щоб вони набули ознаки систематичності; по-третє, матір учня наголосила на неспроможності вчителя як педагога виконувати обов'язки щодо виховання та контролю учнів у класі. Водночас, на нашу думку, суд мав би звернути увагу на необхідності виховання своєї малолітньої дитини батьками (матір'ю), адже саме вони мають виконувати обов'язки щодо виховання дитини та контролю за цим процесом.

Цікавою видається фабула судової справи, визначеної у Постанові Болградського районного суду Одеської області 22.11.2019 р. (справа № 497/1761/19). Її особливість полягає в тому, що протокол складено

щодо матері дитини, яка в школі вчинила булінг. Тобто, порівнюючи названу судову справу з попередньою, в цьому випадку винною особою вважають не дитину, а безпосередньо матір.

Так, із матеріалів справи вбачається, що 12.11.2019 р. працівники поліції знову (вдруге) склали протокол про адміністративне правопорушення серії АПРН№006593, згідно з яким 22.10.2019 р. був виявлений факт того, що матір не в повному обсязі виконує свої батьківські обов'язки з виховання сина, який разом з іншими трьома хлопчиками у приміщенні школи, на перерві імітували статевий акт щодо однокласника, затиснувши його біля стіни, висловлюючись нецензурними словами та торкаючись статевих органів потерпілої дитини, яка відчувала дискомфорт та приниження, про що повідомила опісля своїх батьків, а ті відповідно вчителя, цей випадок був предметом розгляду на класних зборах.

У судовому засіданні матір свою вину у скоєнні вказаного правопорушення визнала частково, пояснивши, що намагається приділяти сину достатньо часу, намагається виховувати його, просить не признавати їй надто суворого стягнення, оскільки не працює, має ще молодшу дитину, провела виховну бесіду з сином, який усе розповів, пояснив, що це вони так гралися, визнав свою протиправну поведінку і вибачився перед потерпілою дитиною.

З урахуванням викладеного у справі, а також характеру вчиненого правопорушення особою, яка характеризується позитивно, взявши до уваги ступінь її вини, майновий стан та інші вимоги законодавства, суд дійшов висновку, що з метою виховання та попередження скоєння інших правопорушень матір винної дитини підлягає притягненню до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу, що передбачено санкцією ч.1 ст.184 КУпАП, що є достатньо для її виховання, відповідає характеру вчиненого правопорушення, її особі та ступеню вини, враховуючи наслідки та обсяг правопорушення, вчиненого її сином, який характеризується негативно.

Таким чином, суд постановив призначити їй адміністративне стягнення у виді штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 850 (вісімсот п'ятдесят) гривень [8], що, на нашу думку, є досить раціональним з точки зору діалектичного підходу до вирішення цієї справи.

Висновки. Розглянувши судові справи, пов'язані із вчиненням булінгу, можна зробити низку висновків. Так, на сьогоднішні судові справи характеризуються відсутністю єдиного підходу до вирішення типових (тобто таких, в яких склад адміністративного правопорушення є однаковим або досить подібним) справ. Вважаємо, що зазначене обумовлене тим, що вказана категорія булінгу, а також юридична відповідальність за його вчинення є доволі новим явищем для сучасної юриспруденції, що й безпосередньо визначає складність винесення уніфікованих постанов.

Крім того, відсутність чіткого розуміння сутнісної складової категорії «булінг» та її характерних ознак на практиці ускладнює процеси ідентифікації булінгу не лише під час судового розгляду справи, а й також на етапі складання протоколів про адміністративне правопорушення.

З означеного випливає, що в Україні необхідно здійснювати комплексний підхід до категорії булінгу не лише теоретиками-науковцями, а також судьями, працівниками органів Національної поліції та іншими уповноваженими особами, адже наслідками вчинення булінгу, як показує судова практика, можуть бути пригнічений стан, небажання відвідувати заклад освіти, необхідність психологічної допомоги тощо, що негативно впливає на подальшу соціалізацію особи, яка стала жертвою булінгу. Саме тому дослідження питань, пов'язаних з адміністративно-правовим механізмом запобігання цьому негативному явищу, є перспективним напрямком наукових пошуків.

Список використаних джерел

1. Постанова Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 16.07.2019 р. Справа № 607/14713/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [дата звернення: 11.09.2020].
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [дата звернення: 05.09.2020].
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18.12.2018 № 2657-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 5. Ст. 33.
4. Постанова Жовтневого районного суду Миколаївської області 06.03.2020 р. Справа № 477/49/20. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [дата звернення: 09.09.2020].
5. Постанова Цюрупинського районного суду Херсонської області від 02.03.2020 р. Справа № 664/3705/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [дата звернення: 05.09.2020].
6. Постанова Бучацького районного суду Тернопільської області 26.11.2019 р. Справа № 595/2070/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [дата звернення: 08.09.2020].

7. Постанова Збаразького районного суду Тернопільської області від 13.02.2020 р. Справа № 598/2106/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [дата звернення: 14.09.2020].
8. Постанова Болградського районного суду Одеської області 22.11.2019 р. Справа № 497/1761/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> [14.09.2020].

References

1. *[Postanova Ternopilskoho miskraionnoho sudu Ternopilskoi oblasti vid 16.07.2019 r. Sprava №607/14713/19 [Resolution of the Ternopil City District Court of the Ternopil Region Resolution of case №607/14713/19 from 16th July 2019]*. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
2. *Yedyni derzhavnyi reiestr sudovykh rishen [Unified state register of court decisions]*. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo protydii bulinhu (tskuvanniu): Zakon Ukrainy vid 18.12.2018 № 2657-VIII. (2018, December 18) [Law of Ukraine On amendments to some legislative acts of Ukraine on combating bullying № 2657-VII]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada*, 5, 33 [in Ukrainian].
4. *Postanova Zhovtnevoho raionnoho sudu Mykolaiivskoi oblasti 06.03.2020 r. Sprava №477/49/20 [Resolution of the Zhovtnevy district court of the Nikolaev area. (2020). Resolution of case №477/49/20 from 6th March 2020]*. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
5. *Postanova Tsiurupynskoho raionnoho sudu Khersonskoi oblasti vid 02.03.2020 r. Sprava № 664/3705/19 [Resolution of the Tsiurupynsky District Court of the Kherson Region. (2020). Resolution of case № 664/3705/19 from 2nd March 2020]*. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
6. *Postanova Buchatskoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti 26.11.2019 r. Sprava № 595/2070/19 [Resolution of the Buchach District Court of the Ternopil Region. (2019). Resolution of case № 595/2070/19 from 26th November 2019]*. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
7. *Postanova Zbarazkoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti vid 13.02.2020 r. Sprava № 598/2106/19 [Resolution of the Zbarazh District Court of the Ternopil Region. (2020). Resolution of case № 598/2106/19 from 13th February 2020]*. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].
8. *Postanova Bolhradskoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti 22.11.2019 r. Sprava № 497/1761/19 [Resolution of the Bolgrad District Court of the Odessa Region. (2019). Resolution of case № 497/1761/19 from 22nd November 2019]*. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.10.2020.